

בש"פ 3708/14 - מדינת ישראל נגד יעקב (ג'קי) שבירו, אבנר שפיר

בבית המשפט העליון

בש"פ 3708/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקשת: מדינת ישראל

נגד

המשיבים: 1. יעקב (ג'קי) שבירו (מור)
2. אבנר שפיר

בקשה שלישית להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק סדר
הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: כ"ט באייר התשע"ד (29.5.2014)

בשם המבקשת: עו"ד יורם הירשברג
בשם המשיבים: עו"ד אהרון בן-שחר; עו"ד תמיר חזז

החלטה

בקשה שלישית להארכת מעצרו של המשיבים בתשעים ימים לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996.

1. נגד המשיבים, שהם אחים, הוגש כתב אישום, הכולל 24 אישומים, ומייחס להם, ולחברות שבאמצעותן פעלו (הנאשמות 3-5 בכתב האישום) מאות עבירות מס. כן מיוחסות למשיבים עבירות של סחיטה באיומים וניסיון לסחיטה באיומים. עיקרי עובדות כתב האישום הובאו בהחלטת השופטת ע' ארבל בבקשה הראשונה שהוגשה לבית משפט זה להארכת מעצרו של המשיבים (בש"פ 8010/13 מיום 25.12.2013) ועל כן הדברים יובאו להלן אך בקצרה. על-פי כתב האישום, בין השנים 2007-2012 שימשו המשיבים כמנהלים בחברות, אשר נרשמו על שמם של אחרים וזאת ללא ידיעתם או הסכמתם. נטען, כי באמצעות חברות אלה ביצעו המשיבים שורה ארוכה של עבירות מס בסכום כולל של 147,114,399 ש"ח וזאת בעיקר באמצעות הפצת חשבונות פיקטיביות, ותוך ניכוי תשומות שלא כדין.

הפרק השביעי לכתב האישום מייחס למשיב 1 שלושה אישומים שעניינם עבירות של סחיטה באיומים. נטען, כי המשיב 1 איים על פקח מטעם הוועדה המקומית לתכנון ובנייה במועצה המקומית עמק חפר במטרה להניאו מאכיפת צו הריסה שהוצא נגד עבודות בנייה שביצע בלי היתר. עוד נטען, כי המשיב 1 התפרץ לשיבה של המועצה המקומית ואיים על ראש המועצה במטרה להניאו מנקיטת צעדים לשם מימוש צו ההריסה. לבסוף נטען, כי המשיב 1 איים על מנהל בחברה אשר לוותה ממנו כספים כדי להביא להשבת ההלוואה. למשיב 2 יוחסה עבירה של סחיטה באיומים בגין מעורבותו בהתפרצות לשיבת המועצה המקומית.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה לבית משפט השלום בקשה למעצרו של המשיבים עד תום ההליכים. כמפורט בהחלטה בבש"פ 8010/13, בית משפט השלום (כב' השופטת מ' בן ארי) נעתר לבקשה לאחר שהמשיבים לא חלקו על קיומן של ראיות לכאורה להוכחת המיוחס להם, ולאחר שתסקירי מעצר שהוגשו בעניינם לא באו בהמלצה חיובית. בהחלטתו עמד בית המשפט על עילות המעצר שקמו בעניינם של המשיבים: מסוכנות, הנלמדת מחומרת העבירות המיוחסות להם, היקפן והאמצעים שננקטו לצורך ביצוען. עוד נאמר, כי מסוכנות זו אף טבועה בעבירות הסחיטה באיומים המיוחסות למשיבים. לבסוף נאמר, כי בעניינם של המשיבים קיים חשש להימלטות מן הדין ולשיבוש הליכי משפט.

3. על ההחלטה לעצרו עד תום ההליכים הגישו המשיבים עררים אשר נדחו על-ידי בית המשפט המחוזי. בהמשך הגישו המשיבים בקשות לעיון חוזר בהחלטת המעצר, ובית משפט השלום הורה על הגשת תסקירי מעצר עדכניים בעניינם. בתסקיר המעודכן בעניינו של המשיב 1, הומלץ על שחרורו למעצר בית מלא. התסקיר בעניינו של המשיב 2 נותר שלילי, אף ששירות המבחן התרשם לחיוב מהמפקחים שהוצעו בעניינו. בהחלטתו מיום 22.10.2013 דחה בית המשפט את הבקשות לעיון חוזר בקבעו, כי נוכח עילות המעצר שקמו בעניינם, לא ניתן ליתן במשיבים את האמון הנדרש כדי לשחררם לחלופת מעצר.

4. משחלפו תשעה חודשים ומשפטם של המשיבים טרם הסתיים, הגישה המבקשת בקשה להארכת מעצרו. בהחלטתה מיום 25.12.2013, קבעה השופטת ארבל כי נסיבות המקרה דנא מטות את הכף לעבר קבלת הבקשה. בין השאר, עמדה השופטת ארבל על המסוכנות הנשקפת מן המשיבים, הנלמדת, בין היתר, מחומרת העבירות המיוחסות להם וממידת התחכום שנלוותה לביצוען. נאמר גם, כי בנסיבות אלה קיים גם חשש שהמשיבים ינסו לשבש הליכי משפט

או להימלט מפני הדין. לבסוף עמדה השופטת ארבל על כך שהגם שקצב שמיעת התיק העיקרי אינו משביע רצון, אין בכך לשנות את נקודת האיזון, שכן האחריות לכך רובצת בעיקר לפתחם של המשיבים.

5. בסמוך לתום תקופת הארכת המעצר הראשונה, הוגשה בקשה שנייה להארכת מעצרו של המשיבים, ובהחלטתו מיום 27.2.2014 נעתר בית משפט זה לבקשה (בש"פ 1353/14). השופט י' עמית ציין בהחלטתו, כי אף שההליך בעניינם של המשיבים לא צפוי להסתיים במסגרת ההארכה המבוקשת, יש מקום להיעתר לבקשה מאחר שלא "חל שינוי מהותי ברמת מסוכנותם של המשיבים, כמפורט בהחלטת השופטת ארבל (ולא נעלם מעיני תסקיר שירות המבחן לגבי המשיב 1) ... [ו]כי בנקודת זמן זו, טרם השתנתה נקודת האיזון בין אינטרס החירות של הנאשם וחזקת החפות מול האינטרס של שלום הציבור וביטחונו" (בש"פ 1353/14, פסקה 8).

6. לאחר ההחלטה להאריך את מעצרו בפעם השנייה, הגישו המשיבים לבית משפט השלום בקשות לעיון חוזר בהחלטה על מעצרו. בית המשפט דחה ביום 21.5.2014 את הבקשות בקבעו, כי אף שעם סיומה של פרשת התביעה התקתה מעט עילת המעצר שעניינה בחשש מפני שיבוש הליכי משפט "אין לקבוע במקרה זה כי החשש הוסר באופן מהותי המצדיק שקילה מחדש של נקודת האיזון". בית המשפט הוסיף כי עילת המעצר, שעניינה המסוכנות הנשקפת מן המשיבים, עודנה עומדת.

השתלשלות העניינים בתיק העיקרי

7. מאז שהוארך מעצרו של המשיבים בפעם השנייה המשיך ההליך העיקרי להישמע כסדרו, והמבקשת אף חזרה בה ממספר מצומצם של אישומים. ביום 6.4.2014 הסתיימה שמיעת פרשת התביעה, וביום 9.4.2014 העלו המשיבים טענת "אין להשיב לאשמה", אשר נדחתה ביום 30.4.2014. במועד זה גם נקבעו שני מועדי דיון לשמיעת פרשת ההגנה, אך מועדים אלה נדחו לבקשת בא כוח המשיבים לימים 25-26.5.2014. בבקשה נאמר, כי עד כה המשיבים בלבד זומנו להעיד במסגרת פרשת ההגנה.

הבקשה

8. בבקשה נטען, כי עילות המעצר, אשר עמדו ביסוד ההחלטות הקודמות עומדות בעינין: מסוכנות לציבור ולרכושו, חשש מפני שיבוש הליכי משפט וחשש מפני הימלטות מן הדין.

לטענת המבקשת מסוכנות המשיבים נלמדת, בין היתר, מהיקף העבירות המיוחסות להם ומכך שעבירות אלה בוצעו בתחכום ותוך גרימת נזק לאוצר המדינה. המבקשת מזכירה בהקשר זה, כי הפסיקה קבעה לא פעם שעבירות רכוש כשלעצמן עשויות להקים עילת מעצר. מעבר לכך, נטען, כי מסוכנות המשיבים נלמדת גם מעבירות הסחיטה באיומים המיוחסות להם ומנסיבות ביצוען. בהקשר זה מדגישה המבקשת, כי במהלך ניהול ההליך התברר כי המשיב 1 יצר קשר טלפוני עם שני עדי תביעה ולפיכך עתה מתבקשת הרשעתו גם בעבירה שיבוש הליכי משפט. עוד נטען, כי בעניינם של המשיבים קיים חשש כי הם יפעלו לשיבוש הליכי משפט, וסיום פרשת התביעה אינו מקהה לחלוטין סיכון זה.

כן נטען, כי קיים חשש ממשי שהמשיבים ינסו להימלט מאימת הדין נוכח העונש הכבד הצפוי להם אם יורשעו במיחוס להם. לטענת המבקשת, בנסיבות אלה אין מקום ליתן במשיבים אמון הנדרש לשם שחרור לחלופת מעצר. המבקשת מזכירה גם, כי לא נדרשים אמצעים מיוחדים לשם ביצוע העבירות מן הסוג המיוחס למשיבים ועל כן קיים חשש ששחרורם לחלופת המעצר יעמיד בסכנה את שלום הציבור ורכושו.

לעניין הימשכות ההליכים בתיק העיקרי, מזכירה המבקשת את קביעותיו של בית משפט זה ביחס לאחריות המשיבים לעיכובים בשמיעת התיק. עוד נטען, כי במהלך שמיעת פרשת התביעה הפריע המשיב 2 למהלך הדיונים, מה שתרום אף הוא לעיכוב. לבסוף נטען, כי בית משפט זה עמד על כך שבתיקים מורכבים, דוגמת התיק דנא, המועדים שקצב המחוקק לסיום ההליך אינם תמיד ריאליים, ומכאן בהתחשב באופיו של התיק, השלב בו הוא נמצא ועילות המעצר שפורטו - יש מקום להיעתר לבקשה.

הדין

9. בדיון שנערך בפניי הפנה בא כוח המבקשת, עו"ד הירשברג, לאמור בבקשה ועדכן כי ההליך נמצא בשלבים מתקדמים. עו"ד הירשברג הדגיש, כי אך לאחרונה נבחנה בבית משפט השלום שאלת מעצרו של המשיבים במסגרת בקשה לעיון חוזר שנדחתה. בא כוח המשיבים, עו"ד בן שחר, הלן על כך שהמבקשת מנסה להעצים את מסוכנות המשיבים בלי שיהיה לכך בסיס. כך, למשל, נטען כי אין בסיס בכתב האישום לאמור בבקשה באשר לסכום הכולל של העבירות, וכי לא היה מקום להזכיר בבקשה את עבירת שיבוש הליכי משפט משזכרה לא בא בכתב האישום, מה גם שאחד מעדי התביעה, שנטען כי עמם שוחח המשיב 1, הדגיש זה ניהל עמו שיחה ידידותית בלבד. עוד טען בא כוח המשיבים, כי עם התקדמות שמיעת העדויות מתבררת תמונה שונה מזו שהצטיירה בכתב האישום ביחס לנסיבות ביצוע עבירות הסחיטה באיומים, ויש בכך להצביע על מסוכנות פחותה בהרבה מזו שיוחסה למשיבים מלכתחילה. בין היתר, התייחס עו"ד בן שחר לעדות ראש המועצה, אשר מסר בעדותו כי המשיב 1 התנצל בפניו לאחר התפרצותו הקצרה לישיבה, ומסיבה זו, בין היתר, בחר שלא להגיש תלונה במשטרה. עו"ד בן שחר טען גם, כי אין מקום לשוב על הטענה שלמשיבים אחריות להימשכות ההליכים שכן עתה הם עושים מאמץ להביא לסיום ההליך חרף המחיר שהדבר גובה מהמשיב 1 הסובל מבעיות בריאותיות קשות. בעניין זה היפנה הסנגור להערה שבית משפט השלום מצא לנכון לכלול בפרוטוקול בה מובעת הערכה למאמצי המשיב 1 לקדם את ההליך על אף קשייו. עו"ד בן שחר העריך כי פרשת ההגנה צפויה להסתיים בעוד כארבעה חודשים וכי ההליך כולו צפוי להסתיים רק בעוד כשנה עד שנה וחצי ואין מקום להותיר את המשיבים במעצר בתקופה זו. עו"ד הירשברג, לעומת זאת, סבר כי התיק נמצא קרוב לסיומו וטען כי אין מקום לדון, במסגרת בקשה להארכת מעצר, במשמעות העדויות שנשמעו בתיק העיקרי.

בתום הדיון הוחלט להאריך את מעצר המשיבים עד למתן החלטה בבקשה.

דיון והכרעה

11. לאחר שבחנתי את הבקשה ושמעתי את טענות הצדדים בדיון, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להתקבל

עמוד 4

בכפוף לאמור בפסקה 13 שלהלן, לפיו יוכלו המשיבים להשתחרר למעצר בית לאחר שיוגשו תסקירי מעצר מעודכנים ובהתחשב במה שייאמר בהם.

נראה, כי במקרה זה יש מקום לחזור למושכלות היסוד באשר לתפקידו של בית משפט זה לפי סעיף 62 לחוק המעצרים: בבקשה להארכת מעצר נדרש בית משפט זה לאזן בין זכותו של הנאשם, אשר טרם הורשע, לחירות, לבין האינטרס בשמירת ביטחון הציבור ורכושו ובשמירה על תקינות ההליך הפלילי. האיזון מושפע, בין היתר, ממשך שהות הנאשם במעצר ומקצב התקדמותו של ההליך העיקרי; ממידת המסוכנות אשר נשקפת מן הנאשם; ומזהותו של הגורם שניתן לייחס לו אחריות להתמשכות ההליכים. לחלופי הזמן משמעות מיוחדת בבחינת בקשות להארכות מעצר, שכן, לעיתים ובנסיבות מסוימות, יש בו כדי להביא לשינוי נקודת האיזון שיתכן שהצדיקה מעצרו של נאשם בראשית ההליך: "ככל שמתארך ההליך המשפטי בעניינו של נאשם אשר שוהה במעצר, גובר משקלו של אינטרס חירותו של הנאשם ביחס לאינטרס שלום הציבור וביטחונו, וגובר משקלה של חזקת החפות שממנה נהנה הנאשם עובר להרשעתו" (בש"פ 552/13 מדינת ישראל נ' דלו (31.1.2013)).

בענייננו, בראשיתו של ההליך נקודת האיזון נטתה לעבר הותרת המשיבים במעצר מהסיבות ומהעילות אשר נמנו לעיל. עם זאת סבורני, כי בנקודת הזמן הנוכחית ונוכח הנסיבות שיפורטו להלן, הכף נוטה לעבר שחרורם של המשיבים לחלופת מעצר. ראשית, אף שסיום פרשת התביעה אינו מאיין לחלוטין את החשש מפני שיבוש הליכי משפט אין לכחד כי יש בו כדי להפחית במידה ממשית חשש זה (ראו, למשל, בש"פ 6347/05 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 7 (7.8.2005)). שנית, סבורני כי עם התקדמות ההליך בעניינם של המשיבים לא ניתן להסיק שוב כי נשקפת מהם מסוכנות כזו שאינה מאפשרת בחינת שחרורם לחלופת מעצר. אכן, קיימות ראיות לכאורה להוכחת המיוחס למשיבים בכתב האישום, אך אם בתחילת ההליך ביססו ראיות אלה קיומן של נסיבות מחמירות לביצוע עבירות הסחיטה באיומים נראה, כי עם התקדמות ההליך חלו התפתחויות שאינן מאפשרות שוב להסיק מאישומים אלה על מסוכנות אינהרנטית שלא ניתן לאינה. ויודגש, אין האמור מכוון לעוצמת הראיות לכאורה או לטענות בדבר כרסום בחומר הראיות, אלא כל שנאמר הוא, כי עתה לא ניתן להסיק מהן שוב על מסוכנות כזו שלא מאפשרת את שחרור המשיבים לחלופת מעצר. בהקשר זה לא למותר להזכיר גם, כי חלקו של המשיב 2 בעבירות אלה, גם כפי העולה מכתב האישום, איננו מרכזי כלל וכלל.

לנתונים אלה יש להוסיף את חלוף הזמן מאז מעצרו של המשיבים. אמנם, כפי שציין בית משפט זה בעבר, המשיבים אינם חפים מאחריות להימשכות ההליכים בעניינם. עם זאת, יש ליתן משקל לכך שעוכבים אלה נגרמו בעיקר בראשיתו של ההליך ונראה כי עתה מצב הדברים הוא שונה. אכן, נראה כי המשיב 2 הפריע בנקודות מסוימות לשמיעת המשפט, אך מעיון בפרוטוקולים הרלבנטיים ספק אם הדבר הביא לעיכוב בהמשך בירור המשפט. יתרה מכך, כפי שציין בא כוח המשיבים בדיון שנערך בפניי, נראה כי עתה המשיב 1 פועל כפי יכולתו כדי להביא לקידום ההליך בקצב ראוי וזאת חרף קשיים בריאותיים ואחרים מצדו, דבר שאף זכה להערכת בית המשפט. חרף העובדה שההליך מתקדם בקצב משיבוע רצון בשלב זה ניתן להעריך, כי משפטם של המשיבים לא יסתיים בתקופת הארכת המעצר המבוקשת, שהרי גם אם במסגרת פרשת ההגנה לא צפויים להעיד עדים רבים (הסנגור העריך כי אם יוחלט על זימון עדי הגנה פרט למשיבים מדובר בכ-4-5 עדים) - עדותם של המשיבים עשויה לארוך זמן מה, ולאחר מכן על הצדדים להיערך להליך סיכומים בתיק מורכב ומסועף. כמובן שיידרש גם פרק זמן הולם לכתיבת הכרעת הדין.

לבסוף, יש מקום להתייחס בקצרה לתסקירים המעדכנים בעניינם של המשיבים. אכן, התסקיר האחרון שניתן בעניינו של המשיב 2 אינו חיובי וזאת נוכח התרשמות שירות המבחן כי המשיב אינו מגלה תובנות לנסיבות הסתבכות ונוטה להטיל את מלוא האחריות על אחיו, המשיב 1. לצד זאת, יש לזכור ששירות המבחן התרשם מהמפקחים שהוצעו בעניינו של משיב זה וסבר כי הם יוכלו לבצע את תפקידם. מעבר לכך, ועל אף התרשמותו הכללית של שירות המבחן, כן עולה מהתסקיר כי לתקופת המעצר השפעה על המשיב 2. באשר למשיב 1, תסקיר המבחן בעניינו היה חיובי וכך גם ההתרשמות מהמפקחים שהוצעו בעניינו.

12. סיכומם של דברים, אף שלמשיבים מיוחסות עבירות חמורות שיש בהן להקים עילות מעצר שונות, אינני סבור כי בשלב זה של ההליך ניתן לומר כי אין מקום לבחון חלופות מעצר בעניינם של המשיבים. כאמור, המשיבים מצויים במעצר תקופה ארוכה, ואף שעתה ההליך מתקדם בקצב משביע רצון, נראה כי לא יהיה די בארכה הנוכחית כדי לסיימו. המבקשת מפנה בבקשתה להחלטתי בבש"פ 2459/14 מדינת ישראל נ' בדיר (10.4.2014) כדי לטעון, שנוכח אופיו ומורכבותו של התיק דנא, אין ליתן לשיקול של חלוף הזמן משקל כה משמעותי. עם זאת, סבורני כי השוואה זו אינה חפה מקשיים, בין היתר, נוכח נסיבותיו השונות בתכלית של הנאשם בבש"פ 2459/14 הנזכר, אשר היה בעל עבר פלילי מכביד, בניגוד למשיבים בתיק דנא, אשר לא נרתע והמשיך מביצוע עבירות גם לאחר שריצה תקופות מאסר. מעבר לכך, עם התקדמות ההליך בעניינם של המשיבים נראה כי לא ניתן לייחס להם את אותה מסוכנות האינהרנטית שיוחסה להם בתחילה ומה גם שהחשש לשיבוש הליכי משפט אינו קיים באותה עוצמה.

13. בנסיבות אלה, נראה כי בנקודת הזמן הנוכחית האיזון בין מכלול השיקולים מטה את הכף לעבר דחיית הבקשה. עם זאת, ומאחר שחלף זמן מה מאז שנערכו התסקירים המעדכנים בעניינם של המשיבים, יש מקום לעריכת תסקירים מעודכנים שבגדרם ייבחנו חלופות המעצר העדכניות שיוצעו על-ידי המשיבים. לאחר הגשת התסקירים, וככל שתמצאנה חלופות מעצר ראויות, יקבע בית משפט השלום אם יש צורך בקביעת תנאים נוספים לשחרורם של המשיבים לחלופת מעצר.

סוף דבר, בשלב זה יוארך מעצרו של המשיבים לתקופה המתבקשת (דהיינו ל-90 יום מיום 1.6.2014 או עד למתן פסק דין בת"פ 7455-03-13 בבית משפט השלום בתל אביב-יפו, לפי המוקדם), בכפוף לכך שבתוך 14 ימים יגיש שירות המבחן לבית משפט השלום תסקירים מעדכנים בעניינם של המשיבים, וזמן קצר, ככל הניתן, לאחר מכן ידון בית משפט השלום באפשרות שחרורם למעצר בית מלא וייקבע תנאים נוספים, ככל שימצא לנכון, על-פי שיקול דעתו. ככל שתהיינה לשירות המבחן בקשות בעניין הכנת התסקירים, יפנה בעניין זה לבית משפט השלום, שמסור לו שיקול דעת מלא בנדון.

ניתנה היום, ג' בסיון התשע"ד (1.6.2014).
